

NAŠ TEDNIK

KULTURNO - POLITIČNO GLASILO

2. leto

V Celovcu, dne 15. marca 1950

Številka 11

Gospodarski problemi Avstrije

Eno najvažnejših vprašanj Avstrije je skrb za polno in po socialnih vidikih vsaj znosno in produktivno zaposlitev vsega delazmožnega prebivalstva. Pa saj to ni posebna skrb Avstrije. Enake skrbi imajo tudi vse ostale države sveta. Nepriustranski preudarek tega vprašanja nam nudi ugotovitev, da se na Zapadu polne zaposlitve še ni moglo doseči, medtem ko jo je Vzhod sicer dosegel, pač pa pod socialno ravnjo, ki je v našem spominu z vsoto težo hvala Bogu že dolgo zbledela.

Kdor pa pozorno zasleduje domače časopisje in tanko prisluhne slovarju, katerega se poslužujejo borci na političnem polju, bo pritrtil našemu mnenju, da je skrb za polno zaposlitev v Avstriji še prav posebno nujna.

Naša tozadevna trditev temelji na sledečih dejstvih. Prvič leži Avstrija v žarišču ne samo politične, ampak tudi gospodarske bojne črte med Vzhodom in Zapadom. To dejstvo samo na sebi za Avstrijo še ne predstavlja nobene neugodnosti, marveč nudi obratno možnost, da se razvije v posrečenega in s tem osrečenega posredovalca med obema velikima gospodarskima taboroma, če bo znala s spretno politiko nevtralnno izvesti to vlogo.

Ljudske demokracije Vzhoda so si postavile v svojih petletnih gospodarskih načrtih cilj industrijalizacije svojih narodnih gospodarstev. Izvajanje teh načrtov pa samo že zahteva velik dotok industrijskih izdelkov, strojev itd. Avstrija ima že razmeroma dobro razvite panoge industrije kakor kemično, električno, mehnično in železno. Na Zapadu z vsemi temi izdelki ni in nikdar ne bo konkurenčna, pač pa bi imela lepe možnosti na Vzhodu. To pa že zaradi svoje zemljepisne lege in medsebojne izpopolnitve. (Vzhod bi za svoje dobave plačal s surovinami in živili). Kot neopredeljeno ozemlje pa bi Avstrija lahko postala še tržišče za blagovni promet med Vzhodom in Zapadom, katerega se sicer v očigled velikih političnih napetosti javno in uradno ne pripozna.

V tako velikem gospodarskem okvirju so seve privatni podjetnosti postavljene meje, te meje pa postanejo še ožje, če ni ves državni ustroj usmerjen v tem pravcu. Da navedemo v tem pogledu le en primer. Pri nas je električna energija postala osnovni temelj industrijske produkcije in ta energija je danes pri nas skoraj docela podržavljena. Namesto da bi država iz vidika trgovskih nujnosti skrbelo, da bi bil tok poceni in bi s tem naša industrija zvišala svojo konkurenčno zmožnost, se dvigajo cene električne energije neprestano in s tem avtomatično podražujejo vse proizvode. Državni finančniki ravno v tem pogledu kažejo izredno kratkovidnost. Iz tega vidika je treba presoditi tudi izvoz električnega toka v sosedne države.

Ne oziraje se na nujnosti zunanje trgovine pa se bo moralo avstrijsko narodno gospodarstvo dalekosežno ustrojiti po svojih lastnih možnostih. Avstrija je razmeroma siromašna na surovinih. Radi tega mora svoj produkcijski aparat usmeriti v proizvodnjo delovno potrošnih in surovine štedljivih panog. To se pravi, da se mora proizvodnjo usmeriti tako, da bo mnogo dela pri nizki potrošnji surovin. Ker nam n. pr. primanjkuje bakra in aluminija, ne bomo predli žic za izvoz, marveč jih bomo izvažali šele v izdelkih, v katerih je naloženega več dela. V tem slučaju mislimo na električne motorje in podobne električne stroje. Po našem mnenju naj ne bi izvažali hlodov in drogrov, ampak vsaj deske ali pa celulozo, papir in lepenke. Domači lesni delavci, tovarne papirja in lepenke pa bi našli polno zaposlitev.

Slovenski zastopniki v občinskih odborih

12. marec je zopet odločil za štiri leta. Občinski parlamenti so izvoljeni. Polnih dvanaest let smo bili Slovenci brez vsakega zastopstva in že preje smo imeli od leta 1934 samo imenovane občinske odbornike. Dobro se zavedamo, da tudi sedanji odbori niso slika narodnostnih prilik občin; da so v veliki meri odsev osebnih odnosov in socialnih prilik. Vidimo pa točno, kako se narod v nezadostni meri poslužuje demokratičnih prilik celo tam, kjer je najbolj prizadet prvi upravni aparat, ki predstavlja državo, to je občina. To pomanjkanje te

demokratične zavesti se jasno izraža v nizkem številu volilnih udeležencev, ki znaša pri zadnjih volitvah, komaj dve tretjini vseh volilnih upravičencev.

Le posamezne izjeme imamo, kakor so Radiše ali Globasnica, Ledince, Skocijan ali Bekštajn, kjer se tudi na volilni udeležbi vidi, da se volilci zavedajo svojih demokratičnih pravic in dolžnosti.

Dokler ni bilo zastopstva v občinah, so jadikovali in se pritoževali, da občina nalaga vse prevelike davkatve, sedaj pa, ko so imeli priliko, da zanaprej za-

ščitijo svojo lastno kožo, so ostali doma, ker jim ena ali druga oseba ni bila po godu.

Krščanska ljudska stranka je šla v celi vrsti občin samostojno na volišče, ker ji ni treba skrivati imena, ker je ime že samo program tudi v občinskem pogledu. V drugih občinah so se naši prištaši povezali po krajevnih prilikah v drugi slovenski listi, brez svetovnozorno političnih koncesij, ker so to zahtevali splošni interesi narodnostne obrambe. KLS je torej zastopana po svojih možeh skoraj v vseh občinah, ki sploh pridejo v vpoštev, to pomeni brez dvoma napredek v primeri z dosedanjim položajem.

V posameznih slučajih so se naši možje po krajevnih prilikah povezali tudi z drugimi značajnimi možmi v eno listo, kakor n. pr. v Žitari vasi ali Gozdanjah.

Občinske može čakajo brez dvoma težke naloge, ker bodo splošne gospodarske težave rasle, ti občinski očetje pa bodo morali postaviti svojega moža tudi kot Slovenci in katoličani. To zahtevajo od njih volilci in po vseh demokratičnih pravilih so odborniki svojim volilcem odgovorni. V tej smeri pa pri nas še mnogo manjka. Bilo je tako in bojimo se, da bo še za naprej. Premalo je povezave med občinskim odborom in občani. Tu bi bilo treba vsakoletnega obračuna župana in občinskih odbornikov pred volilci. Ta način bi seve tudi močno utrdil v občinah zavest soodgovornosti in soodločevanja.

Avstrijski parlament

Ob priliki razprave od davku za zasedbo je zunanji minister dr. Karl Gruber podal vladno izjavo z ozirom na odlaganje pogajanj o državni pogodbi za Avstrijo. V tej izjavi zahteva zunanji minister v imenu vlade, da prevzamejo zasedbene sile same vse stroške za vzdrževanje civilnih in vojaških uradov ter vojaščine, kakor so to storili Amerikanci pred dvema leti, da posamezne države znižajo število svoje vojaščine, da izpraznijo hotele, šole in privatna stanovanja, da ukinejo svoja vojaška sodišča za civilno prebivalstvo, da se ukine kontrola med posameznimi conami. Nadalje je zunanji minister naglasil neupravičenost cenzure pri pošti in radiu in zahteval predajo vseh radio-oddajnih postaj avstrijskim oblastem, ki bi same brez vmešavanja zasedbenih sil urejevale radioprograme. V svojem govoru je g. zunanji minister v ostrih besedah, česar si Avstrija v tako uradni obliki do sedaj še ni dovolila, obtožil Rusijo, češ da je ona edina kriva zavlačevanja avstrijske državne pogodbe. Po tem načelnem govoru zunanjega ministra se je v parlamentu vršila obširna debata o vprašanju državne pogodbe in tudi o vesteh, katere so se v zadnjem času pojavile o notranjih prilikah v Avstriji. Mi smo že v zadnji številki našega lista opozorili na izredno važen članek, katerega je objavila londonska „Times“ o Avstriji.

Medtem je londonska vlada pozvala britanskega komisarja za Avstrijo, generala Wintertona na poročanje v London.

	Slovenska lista	ÖVP	SPÖ	VDU	KPO
Bela	167 (3) 75 (1)	122 (2)	465 (8)	—	—
Bekštajn	399 (3)	620 (4)	1003 (7)	296 (2)	59 (0)
Bilčovs	156 (4)	109 (2)	148 (4)	—	—
Bistrica pri Pliberku	312 (4)	209 (3)	370 (5)	—	—
Bistrica na Zilji	(1)	153 (5)	92 (3)	49 (1)	—
Blato pri Pliberku	263 (5)	238 (5)	103 (2)	—	—
Borovlje	116 (0)	518 (3)	1627 (10)	316 (2)	286 (1)
Bistrica v Rožu	92 (1)	119 (2)	438 (7)	—	61 (1)
Brdo	(1)	344 (6)	247 (5)	—	—
Djekše	(1)	262 (6)	248 (5)	49 (1)	—
Dobrlaves	173 (1)	762 (6)	1070 (9)	49 (0)	—
Galicija	46 (0)	136 (2)	323 (7)	164 (3)	—
Grebinj	(1)	602 (8)	317 (5)	188 (2)	—
Globasnica	268 (5)	248 (5)	124 (2)	—	—
Hodiše	106 (2)	89 (1)	405 (9)	—	—
Kostanje	(1)	76 (1)	333 (6)	109 (2)	—
Kotmar ves	81 (1)	168 (3)	447 (7)	16 (0)	—
Ledince	120 (2)	86 (1)	304 (7)	112 (2)	—
Libeliče	(1)	171 (3)	165 (4)	76 (2)	—
Libuče	133 (3)	126 (3)	239 (5)	63 (1)	—
Logaves	236 (4)	114 (1)	409 (6)	86 (1)	—
Lipa	42 (0)	97 (2)	386 (8)	117 (2)	—
Rožek	(1)	119 (3)	142 (4)	64 (2)	—
Medborovnica	60 (1)	74 (2)	155 (4)	125 (4)	—
Radiše	115 (4)	114 (4)	59 (2)	—	—
Ruda	67 (1)	172 (3)	354 (7)	76 (1)	—
Št. Jakob v Rožu	443 (4)	255 (2)	780 (8)	176 (1)	139 (1)
Št. Peter na Vašinjah	63 (1)	179 (4)	308 (6)	47 (1)	—
Šmarjeta v Rožu	119 (3)	163 (4)	155 (4)	—	—
Škocijan	304 (3)	420 (5)	474 (5)	97 (1)	18 (0)
Škofiče	215 (4)	79 (1)	196 (3)	207 (4)	22 (0)
Slovenji Plajberk	26 (1) 29 (1)	57 (2)	139 (5)	40 (1)	—
Sele	117 (3) 73 (2)	32 (1)	191 (6)	2 (0)	—
Svetna ves	137 (3)	95 (2)	153 (4)	45 (1)	22 (0)
Važenberk	58 (0)	318 (4)	503 (7)	250 (3)	—
Vernberg	30 (0)	200 (2)	658 (8)	317 (4)	51 (0)
Vobre	(1)	322 (6)	209 (4)	82 (1)	—
Zgornja vesca	106 (4)	60 (2)	40 (1)	27 (1)	—
Železna Kapla	(1)	187 (2)	432 (9)	40 (0)	—
Žihpolje	25 (0)	249 (6)	161 (3)	67 (1)	—
Žitaraves	444 (3)	(3)	500 (6)	—	—
Žvabek	49 (2)	74 (3)	74 (3)	—	—
Strajaves	(1)	231 (4)	262 (6)	68 (1)	—

Številke, ki so debelo tiskane, pomenijo za KLS oddane glasove, v drugih občinah je bila lista vložena pod drugim imenom.

Številke v oklepajih pomenijo število odbornikov.

V Beli, Selah in Slovenjem Plajberku je DF postavila svojo listo, številke so v tabeli na drugem mestu pod „Slovenska lista“.

Če bi se ta smer gospodarstva izvajala v vseh panogah, bi dovedlo do polne zaposlitve na eni strani, na drugi strani do razbremenitve javnega aparata in do povišanja kupne moči najširših slojev, kar bi že na notranjem trgu močno poživilo vse gospodarstvo. Ker bi tudi v socialnem pogledu pomenila taka zaposlitev veliko razbremenitev, bi s tem postala produkcija cenejša in avstrijski produkti na zunanjem trgu konkurenčni. Radi povečanja blagovnega prometa bi donos državnih davkov rastle, četudi bi davčno izmero v odstotkih znižali.

Mogoče bi ravno v tem bilo iskati pomoči našemu poljedelstvu. Če pride država na eni strani do razbremenitve in so razbremenjeni tudi socialni instituti, bi oba dva ne bila več prisiljena iskati visokih dohodkov pri kmetih in kmečkih delavcih, čeprav bi obveznosti do teh ostale iste. Tako bi kmet mogel svojim pomočnikom več odmeriti od svojih dohodkov in s tem zajeziti beg iz podeželja. To bi pomenilo istočasno zmanj-

šanje dotoka delovnih moči v tovarne in tudi razbremenilo stanovanjsko vprašanje v mestih.

Ti pičli primeri že dokazujejo, kako tesno so posamezni deli gospodarstva med seboj povezani, kako so stanovi navezani drug na drugega. Vidimo torej, da smo drug na drugega tesno navezani in ni trajnega zboljšanja življenjske ravni pri enem stanu na stroške drugega.

V. A.

Odgovor zunanjega ministra

Na vlogo od 28. februarja 1950 smo sprejeli od zunanjega ministra g. dr. Gruberja sledeči odgovor:

„V odgovoru na Vaše pismo z dne 28. februarja t. l. Vam sporočam, da se po mojih informacijah pri novem urejevanju šolskih prilik na južnem Koroškem, o katerih se trenutno razpravlja, nikakor ne misli okrniti pravice slovenskega prebivalstva.“

Vsekakor bo zunanje ministrstvo zastavilo svoj vpliv, da urejevanje šolstva ne bo v škodo interesov manjšine.“

Gruber, I. r.

Ljudski poslanci

Tiho zadovoljstvo nas navdaja ob pogledu na izide občinskih volitev. Dobro delo je bilo storjeno in uspeh ni izostal. V pretežni večini občin smo bili doslej brez slehernega zastopstva naših kulturnih, socialnih in gospodarskih interesov. Odslej pa bodo naše občine soupravljali naši možje in z delom, nasvetom ali stvarno oceno gradili na očititvi in okrepitvi občin, teh najmanjših celic našega politično-upravnega življenja. Ob pregledu dolge vrste izvoljenih naših ljudskih poslancev v občinah smemo z mirno vestjo dostaviti, da bodo ti možje mojstrili ogromno odgovornost, ki jih čaka pri bodočem upravnem delu.

Ne zapiramo oči pred dejstvom, da je v ozadju vseh razprav in obravnjav na občinskih sejah — in naj si so v pretresu navidez samo suhe številke ali osebe — taisto kulturno, socialno ali gospodarsko trenje v malem, kot pa pretresa cele dežele, države in kontinente v velikem. Moderni čas je pač v tem, da ti vsak neznatni radioaparati, knjiga ali časopis, razgovor ali celo samo posluh vnaša velika sobodna vprašanja tudi v najskromnejšo delavsko ali kmečko družino in naj se jih še tako braniš ali otepaš. Res so oblike in načini često otroško ali pa otročje prirojeni in prilagodeni krajevnim prilikam v svojem bistvu pa se v ničemer ne razlikujejo od politično nastrojenih in diplomatsko zavutih razprav v beli hiši v Washingtonu ali sovjetski zbornici v Kremlju.

Samo par posnetkov iz bodočih občinskih sej, kot jih morajo narekovati strankarsko politični vidiki, pod katerimi so sestavljeni tudi občinski odbori. Gospodarski proračun je na dnevnem redu: socialistični odborniki krčevito branijo interese svojih volilcev, s podarkom in grožnjo jim sekundira komunist, ÖVP-jevci spet sodijo s svojega ozkega gruntarskega vidika, VdU-jevci pa se obračajo za vetrom in ljubimkajo na desno in levo. Da pri tako resni in gospodarsko tako tehtni zadevi ni mož, ki preudarjajo in razsojajo po svojih krščanskih, pošteni vesti in iz svoje življenjske izkušnje, se zdi taka razprava bolj nekako izigravanje osebnih in strankarskih interesov kot pa skrb za resnično dobrobit vse občine. Druga slika: Šola je v razgovoru. Glavno besedo imajo VdU-jevci ki se nacionalnih skomin ne morejo otresti. Čemu bi se učilo tudi slovensko? ÖVP-jevci žaljubljeno gledajo v govornika in mu pritrjujejo, socialisti so v vidni zadregi, komunist pa zgrabi priliko in govori — kot pravimo — pri oknu ven. Povezanost družinske in šolske vzgoje, kulturna vrednota materinščine v šolskem pouku, komu od teh je še mar za ta sicer temeljna načela dobre pedagogike? Tako bi lahko nadaljevali s sličicami o razpravah o socialnem skrbstvu, gospodarskem življe-

nju, o poklicnih in upravnih zadevah.

Tako se v občinskem merilu vrti svet med nasprotji desnice in leve v očiščih Washingtona in Moskve. V občinah jih formulirajo bolj okorno in preprosto, v državah jih imenujejo nacionalizem in socializem, v velikem svetu pa akcijo in reakcijo.

Med obema osmi pa teče resnično življenje, ki se k večjemu mimogrede in nasilno pokorava teorijam človeških ekstremov, v resnici pa veličastno-zgovorno dokazuje, da so tako za poedino kakor tudi občestveno življenje mero-dajni taisti božji zakoni. Kdorkoli poedincev odklanja Boga in greši nad svojim bližnjim, daje odgovor za svoje brez-

Bo širnem svetu

V Grčiji so se po štirih letih državljanske vojne prilike toliko umirale, da so se lahko vršile splošne volitve. Iz volitev so izšle tri skoraj enako močne stranke in sicer Populisti (Ljudska stranka), Napredna unija in liberalci. Relativno večino imajo Populisti. Te tri stranke bodo verjetno tudi stavile koalicijsko vlado, ki bo imela težko nalogo, po silnem razdejanju državljanske vojne ustvariti zopet urejene razmere in zagotoviti z znosnimi gospodarskimi prilikami socialni mir v deželi. Komunistična stranka, ki je v Grčiji prepovedana, se seve volitev ni udeležila. Levičarsko usmerjena demokratična koalicija pa je dobila le 10% glasov.

V angleškem parlamentu je prišlo do pričakovanega prvega „dvoboja“ med Churchillom in Atlejem. Kot se v Angliji že dolgo ni več zgodilo, so na nosilnicah prinesli v parlament obolele poslance, da so mogli oddati svoj glas. Šlo se je le za malo število glasov in delavska vlada je dobila s 310 proti 296 glasovi zaupnico. Ta boj med vlado in opozicijo se bo v prihodnjih dneh nadaljeval in verjetno še poostril. Kljub tej prvi zmagi vlade v parlamentu računajo s skorajšnjim razpisom novih volitev.

Amerika je po svojem zunanjem ministru napovedala takozvano „totalno“ diplomacijo. Zunanji minister Acheson je v svojem zadnjem govoru povdaril, da je ameriška zunanja politika in diplomacija vse premalo enotna in udarno zgrajena in da je nujno treba, da se postavi nasproti Rusiji politika trdne in krepke roke. Vse to kaže, da je Amerika pripravljena še bolj dosledno hoditi pot takozvanega oboroženega miru in mogoče na ta način prisiliti Rusijo k opreznosti. Te Achesonove besede so uradni ameriški odgovor na močne glasove v Ameriki, ki spričo dejstva, da verjetno Rusija razpolaga z enako groznim atomskim orožjem kot Ameri-

ki nadaljujejo in s tem ustvarjajo nove težave.

Poljska se je odločila, da pošlje zopet četrtilijona Nemcev iz svojega ozemlja v Zapadno Nemčijo. Na prehodu iz ruske v britansko cono so Angleži te izgance zavrnili. Ne samo, da je usoda teh brezdomcev sila trda in nečloveška, je tudi politično zelo značilna. Poljska kot vse ljudske demokracije imajo itak premalo delovnih moči, Zapadna Nemčija pa ima sedaj že nad dva milijona brezposelnih in bi ta novi dotok težave v Zapadni Nemčiji le še povečal in to je verjetno tudi pravo politično ozadje tega razseljevanja.

Francoski državni predsednik v Londonu

Samo pred velikimi dogodki in v kritičnih časih se vršijo svečani državni obiski med francoskim državnim predsednikom in angleškim kraljem, ki predstavljata državi. Tako se je to zgodilo pred prvo svetovno vojno, tako smo to videli pred drugo vojno. Zato je tudi tokrat svet posvetil posebno pozornost obisku francoskega državnega predsednika Vincenta Auriola pri angleškem kralju.

Amerika je s svojo gospodarsko in vojaško premočjo zadnja leta zasenčila sijaj tako francoskega kot angleškega imperija. Anglija, ki je igrala še do druge svetovne vojne naravnost svetovnega finančnika, stoji pred nujnostjo, da se na kakršnikoli način izkoplje iz težke gospodarske zagate. Njen ugled celo v lastnem imperiju je močno utrpel. Francija je po svojih notranje-političnih težavah zgubila svoj nekdanji svetovni vpliv in vidi bolj ko prej kedaj nevarnost, da njena stara nasprotnica Nemčija ob trenju Zapada in Vzhoda pride do nove veljave. Saj je nemški narod v svoji zgodovini pokazal, da notranje političnih težav, če se gre za nacionalne cilje, ne pozna.

Vprašanje Posarja je svetu odkrilo, da se merodajni nemški politiki, pa naj si bodo pripadniki te ali druge stranke, ne morejo pozabiti velike nemške države v evropski sredini, ki bi po svoje urejevala in osrečevala Evropo.

Brez dvoma torej pomeni državni obisk podkrepitev francoskih korakov v posarskem vprašanju. Opazovalci trdijo, da se je obisk vršil v tako prisrčnem ozračju, da se spominjajo časa pred prvo svetovno vojno, ko se je ustvarila takozvana „Alliance cordiale“ (Zveza srčnega prijateljstva).

Obisk je tudi potrdil voljo obeh držav, da v tesni politični in gospodarski povezanosti ne bodo prepustile vsako odločitev Ameriki sami.

Evropske probleme pa bodo morale reševati evropske države.

Mogoče je ta obisk tudi prvi velik korak, da Evropa najde sama sebe. Če naj Evropa res ozdravi, morajo na plan njeni lastni sinovi, ker „stric iz Amerike“ sam tega ne bo zmogel.

Boj za slovensko šolo v preteklosti

Boj za slovensko šolo je bil že ves čas v osrednju zanimanja, zlasti od srede 19. stol. naprej ponovno in ponovno ugotavljamo prizadevanja za povoljno rešitev tega problema. Marsikdo je sam doživel napade na pouk slovenščine v preteklosti, sedaj pa spet doživljamo isto.

Vemo, da je namen šole vzgajati in izobraževati, zato je poleg verouka najbolj važna materinščina. Mnogo lepih ciljev ima današnja šola, a dosegla jih bo le, če bo nauke in vzgojo posredovala v materinem jeziku. Kakor nam je jasno, da se na svetu vse dogaja po nekem redu, tako je tudi v šoli to zahtevati. Drugače se poučuje na deželi kot v mestu. Na deželi je podlaga kmetsko življenje, v mestu pa mestno. Počasi šele more vzgojitelj kmečko okolje otroka razširiti s pojmi o mestu. Tako je tudi nenaravno, če otroku, ki pride prvokrat v šolo, vzamejo materino besedo in ga začno poučevati v drugem jeziku.

Poleg nešteto drugih stvari je l. 1848 prineslo tudi večje zanimanje za slovensko šolo v avstrijskih deželah. Te boje prav lahko zasledujemo v izrazito šolskem časopisu „Šolski prijatelj“, ki ga je izdal v Celovcu A. Einspieler. Pravico do pouka v materinščini je za-

gotovil člen XIX. državnega zakona l. 1867, ki se glasi: „V deželah, kjer prebiva več narodnosti, morajo biti javne šole tako urejene, da vsaka teh narodnosti dobi potrebna sredstva za izobrazbo v svojem jeziku...“

Deželni šolski svet za Koroško je z odlokom dne 24. julija 1872., št. 1842 razdelil šole slovenskega dela Koroške v tri skupine.

1. V šole s samo slovenskim učnim jezikom, a otroci se morajo učiti tudi nemščine.

2. V dvojezične.

3. V čisto nemške.

Čeprav so obstojale čisto slovenske občine, deželni šolski svet ni ustanovil nobene čisto slovenske šole. Takoj so vse slovenske šole, kot so bile mišljene pod št. 1, uvrstili k dvojezičnim ali utrakvističnim. Proti temu so se takoj pritožile občine Št. Jakob v Rožu, Sveče, Bistrica in še 33 drugih občin.

In kakšno je bilo stanje slovenskih šol na Koroškem l. 1902? Obstojale so samo 3 slovenske osnovne šole, a tudi na teh se je v tretjem šolskem letu začela poučevati nemščina kot učni predmet. Slovenske šole so bile: petrazredna osnovna šola v Št. Jakobu v Rožu, enorazredni šoli v Globasnici in v Šmihelu pri Pliberku. Utrakvističnih — dvojezičnih

šol je bilo 83, 30 pa takih s čisto nemškimi učnimi močmi.

Kakšne boje so morali zavedni Slovenci voditi za slovensko šolo, je razvidno na šentjakobskem primeru.

Občina se je 13 let borila za slovenski pouk na tamkajšnji šoli. 1891. leta je bila prošnja ugodno rešena. Pouk je lepo uspeval, toda od strani oblasti so prihajale različne odločbe, ki so zelo kršile pravice te šole in so zahtevale vedno več pouka nemščine. Tako je deželni šolski svet odredil po letu 1900, da se mora šola razdeliti v dvojezično in slovensko. Vse te odredbe in preuredbe so bile v prvi vrsti posledica protislovenske agitacije. Začelo se je sovraštvo med prej prijateljskimi družinami.

Zaradi ustrahovanja so imeli starši pomisleke, kam pošiljati svoje otroke. Nemško šolsko društvo je na vse načine, zlasti z različnimi darili mamilo otroke, da bi izstopili iz slovenske šole. Čeprav so vsi, tudi Slovenci (kar jih je večina v tej občini) plačevali davek za šolo, so darila prejemale le otroci iz nemške šole. Darila so dobivali tudi učitelji, ki so pridobivali slovenske otroke za nemško šolo.

S tem, da so šole na Koroškem delili v slovenske in nemške oddelke, so polagoma postale one prave ponemčevalnice. Določeno je bilo, naj se začnjo pouk

v materinščini, ki naj le polagoma preide k nemščini. Brezvestni učitelji pa so že po dveh, treh tednih začeli z nemščino, tako se otroci sploh nič slovenščine niso naučili. Le prvo leto so uporabljali tudi slovenski abecednik, potem pa ne več. Slovenščina je bila ostala šolska leta le predmet, odmerjeno so ji bile tri, pozneje dve uri in to na koncu vseh drugih ur. Da so nemški otroci lahko razred zapustili. S tem je bila postavljena slovenščina čisto v kraj, otroci so bežali od slovenskega pouka.

V deželnem zboru so ponovno in ponovno načelnji vprašanje slovenskega šolstva. Deželni glavar dr. Lemisch je večkrat priznal, da učitelji ne vrše svoje naloge in da bi se pouk v začetku moral vršiti v materinščini. A vse skupaj ni nič pomagalo, kajti primanjkovalo je tudi slovenščine večjih učiteljev, saj na učiteljsko pouk slovenščine ni bil obvezen. Vse prizadevanje slovenskih poslancev je bilo zaman, kajti v načrtu je bilo, slovenski narod na Koroškem raznarodovati in k temu največ more pripomoči šola.

Spet se je vnel stari boj proti dvojezični šoli. Zato se tudi danes zavedajmo, da je šola ena izmed rešilnih niti, ki mora naš narod obdržati pri življenju. Pravico do življenja pa ima kot vsak pomanjkanec, tudi vsak narod.

Pri nas na Koroškem

KOROŠKE OBCINE

Zadnje nedeljo je volilo na Koroškem 242 občin. Beljak in Celovec pa sta svojo občinske odbore volila že 9. oktobra 1949 istočasno z deželnim in državnim zborom.

Do sedaj so opravljali občine imenovani župani in odbori. Bilo je 112 socialističnih, 127 volkspartajevih in trije komunistični župani. Odborniki pa so pripadali 1222 SPÖ, 1278 ÖVP, 112 KPÖ, trije odborniki pa niso pripadali nobeni stranki, skupno je bilo torej 2615 odbornikov. V nedeljo pa so volilci izvolili 2776 odbornikov. Volilnih upravičencev pa je bilo 214.818 in sicer 98.631 moških in 116.187 žensk.

ST. ILJ OB DRAVI

V četrtek 10. marca popoldne je izbruhnil požar pri Ižepu na posestvu g. Matija Obličnika. V hipu je požar zajel vse poslopje in ga vpepelil. Zgorelo je vse gospodarsko orodje, vsi gospodarski stroji, seno in slama. Škoda cenijo na približno 100.000 šilingov. Pri gašenju so sodelovale požarne brambe iz St. Ilja, Logevasi, Vrbe in Rožeka ter s skupnim delom preprečile razširitev požara.

PLIBERK

V četrtek 10. marca je požar ob polnoči vpepelil gospodarsko poslopje Stefana Breznika. Od tega ognja se je vnelo tudi sosedno poslopje, ki je last Brigite Nimec. Oboje gospodarskih poslopij je popolnoma uničeno, rešile so le nekaj orodja.

RADIŠE

Zadnje nedeljo smo se zopet merili, sicer ne s pestmi, marveč z volilnimi listki. 311 volilnih upravičencev je štela občina, volilna udeležba pa je znašala 93%. Ta številka kaže, da so se Radišani v polni meri zavedali važnosti teh volitev. Vse stranke so se močno potrudile, da bi spravile čim več volilcev na volišče. Volilni boj pa se je vršil v jako dostojni obliki, kar znači, da bi pri nas lahko vladalo bratstvo in sloga, kakor je to bilo nekdanj. Radišani so zopet dokazali, da so ostali katoličani in Slovenci in le tako je razlagati, da je dobila Krščanska ljudska stranka relativno večino in to po več kot tridesetih letih.

Volilni izid v številkah KLS 115; ÖVP 114 in SPÖ 59.

Kdaj se bo sestal naš novoizvoljeni parlament, bomo poročali. Upamo pa, da se bodo občinski močje v polni meri zavedali svojih dolžnosti napram volilcem, narodu in veri.

ST. JURIJ NA VINOGRADIH

Dragi naš tednik! Ko sem te zadnje čase čital, sem se ob g. Mesnerju spomnil na dogodek, ki leži 12 let nazaj, a je danes še bolj zanimiv kakor takrat, zato ti ga sporočam, saj se ga tudi drugi še spominjajo. Kdor ga je pa že pozabil, se bo nanj hitro spomnil, ko bo tole bral. Tisti pa, ki zanj še niso vedeli, bodo pa imeli spet en primer več za to, kam segajo korenine šovinizma, ki je začel spet tako drzno dvigati glavo v naši okolici. Bilo je 1. 1938, 25. marca. Še se spominjam, kako so takrat namesto našega g. župnika takratni dušni pastir iz Šmarjete in nam v pridigi dali poguma in moči, češ, vsa svetna slava in pomp nima dolge trajnosti, kmalu je je konec. Ostanje trajno le to, kar je z Bogom zvezano. Potem pa je bil shod, na katerem smo slišali drugega govornika. Tako lepo je obečal, kakšnih dobrot si imamo pričakovati: pečenke in pečene piške v vsaki kajži, iz teh je tisti čas še gledal glad in skrb, lepe obleke, majhni davki in veliko izkupička za kmetijski pridelek, nizke cene pa za pridelke, ki jih bo kmet kupoval, z eno besedo: tretji rajh bo raj na zemlji. In da smo mu verjeli, da bo tako, je za prvo dušni pridelal: „V obraz mi lahko pijunete, če se to, kar sem napovedal, v dveh letih ne bo uresničilo.“

Dve leti pozneje — ali je treba, da kaj povem? Pač, tole: Nekdo je v tistem ča-

su pisal tistemu govorniku, naj se nikar ne prikaže med Šentjurčane, če noče, da bi ga opljuvali. Ali je ta dopis govornik že komu pokazal? Lep dokument bi bil. Kdor še ne ve, ta je lahko ugani, kdo je bil ta nacistični govornik: g. Mesner, oni gospod iz malega št. Vida, učitelj, ki živi tudi od slovenskih davkov, ki danes že spet široko odpira usta in se bori na vse kriplje proti slovenstvu v šoli in drugod. Pred 12 leti se mu pač ni sanjalo, da se bo treba proti Slovincem še „boriti“. Nam pa naj bo v tolažbo, da njegove besede še tedaj malo veljajo, kadar hoče zanje rizkirati pljunke v svoj obraz.

SUHA

Zadnjič, ko smo se v tedniku oglasili, smo povabili vse naše prijatelje na zaključno prireditev naših novopečenih gospodinj, ki so se kuhale in pekle šest tednov pod strokovnim vodstvom gđne Milke Hartman. In pokazale so najprej, kako znajo kuhati in peči na razstavi. To ti je bilo stvari, lepih za oči, še boljših pa za okus: zibk, puž, cokelj, največ pa srčec... Nič se ni zdelo škoda slabega pota številnim obiskovalcem razstave. Prišli so ne samo domačini iz Suške fare, prišlo so iz Žvabeka in celo iz Doba. Nekateri so se pa pozneje pritožili, češ, da niso vedeli, sicer bi bili tudi prišli. Pač niste brali v „Našem tedniku“. Pa nič zato! Saj je že itak vsega zmanjkalo, kakor vselej, kadar priredijo tečajnice pod Milkiniim vodstvom kako razstavo. Popoldan ob treh so pa tečajnice pokazale še drugo: kako znajo skrbeti za lepo družinsko, domačo družabnost. Pele so lepe domače pesmi, pokazale na odru, kako se speče potica, igrale prizore o ljubezni, zvestobi in nezvestobi, zraven pa so predle, da so kolo vrati brneli dr dr dr...

Izvedeli smo tudi, zakaj stoji v Celovcu na nekem trgu ribič okamenel, namreč zato, ker je preklinjal slovenski jezik; kako se je to zgodilo, smo tudi videli v prizoru. In še in še bi naštevati, na primer to, da je bila med tečajnicami tudi ena, ki je nam zagodla s svojim bratom in z Milko ob gitari na gosli. Naučila se je v kratkem času toliko, da smo jo kar občudovali. In da so deklički peli ko ptiči o pomladi, soncu in ljubezni, „saj je Bog stvaril tako!“ Nabito polna je bila dvorana. Rekali so ljudje, da kaj takega na Suhu še ni bilo. Hvaležno so ploskali za vsako točko, ki jih ni bilo ne konca ne kraja. Pa še to: Posetil je razstavu in za en prizor tudi prireditev pri Hartlu, g. deležni glavar Ferdinand Wendenig, ki je prišel ta dan na Suhu na volilno zborovanje svoje stranke. Proč od vsega strankarstva je bila ta prireditev. In če je g. deželni glavar prišel na povabilo k prireditvi in so ga navzoči dostojno pozdravili, je bil to izraz medseboj. strpnosti, izraz naše želje po torišču, kjer bi se mogli kot ljudje brez vsake strankarske zagrizenosti in strupenosti srečavati in preživljati trenutke in ure zdrave, lepe domačnosti. V imenu Kmečke zveze je v kratkem jedrnatem govoru podčrtal pomen takih gospodinjstev tečajev g. Martin Cehner iz Žvabeka. Nazadnje pa, ker je bil pust, smo poslušali še pustni orkester — pst, zdaj je post. — Pridna dekleta so svoje vloge lepo rešile, žele so lep uspeh, zdaj jim pa želimo še lepših uspehov na njih nadaljni poti.

Pa še ni konec o dekličih. Nimajo pokoja, učiti se hočejo, da je veselje! Komaj so počedile kuhinjo in štedilnik, so se že vsedle k šivalniku pri izborni šivilji Faniki Strumikarjevi, in že smo gledali v nedeljo 12. t. m. drugo razstavo lepih oblek in perila, kot uspeh tega tečaja. Tako lepo ravno tečejo šivi čedno ukrojenih lahnih dekličskih oblek, da je veselje jih gledati. In priproste so, lepo domače obleke brez našemljenosti in hipermodernega spakovanja. Tako se nam obeta dokaj pridnih gospodinj na Suhu.

Da pa fantje ne bodo užaljeni, če bo

tednik hvalil le dekleta, pa še to izdamo, da se zdaj v postu Suški močje in fantje zbirajo k resnim sestankom pri župniku, da tako nadomestijo nekdanji krščanski nauk v postu, ko razmotrivajo in modrujejo o socialnih vprašanjih, o velikih načelih sožitja človeške družbe, kakor jih oznanja z najvišjega prestola Sv. oče. Tudi njim želimo veliko uspeha! Imeli ga bodo, če bodo resno vztrajali pri tem velevažnem, za moderni čas tako potrebnem katoliškem socialnem tečaju.

ŠTEBEN PRI GLOBASNICI

V spomin preč g. Kindlmanu!

29. oktobra 1941. je umrl v Štebnu pri Globasnici preč. g. Jakob Kindlman, župnik in bivši dekan dobrolske dekanije. Rojen je bil rajni 25. IV. 1868. v Velešinu na Češkem. Kaplanoval je v Pliberku in na Prevaljah, bil župnik v

št. Danijelu pri Pliberku, nato v Greb. Kloštru, odkoder se je po glasovanju umaknil v št. Vid v Podjuni, sicer že siv in plešast, a vendar mladeniško živahen in navdušen. Ko mu je postal št. Vid pretežaven, se je preselil na majhno štebensko župnijo. Rajni dekan Kindlman se je udeleževal, kakor večina čeških duhovnikov, ki so prišli za časa nepozabnega škofa Kahna v škofijo, na zadružnem polju. Že kot kaplan na Prevaljah je vodil tamošnjo posojilnico, nato ono v Greb. Kloštru.

Naj bodo skromne vrstice rajnemu, ki je bil vsled svojega živahnega značaja povsod, kjerkoli se je pojavil, središče družbe, to v mal spomin.

Marsikatera nedolžna šala je še v živem spominu njegovih sobratov, ki jo je izzval pri njih s svojim temperamentom. V srcih mu bomo ohranili lep spomin in ga vklepali v molitev.

Marijina cerkev na Dobraču

NJENA ZGODOVINA

O izviri čudapolne božje poti Marije na sv. Kamnu na Dobraču poroča nek neimenovan pisatelj v predgovoru k molitveniku: „Pobožnost k čudopolni milostni podobi na sv. Kamnu.“ Kar se tiče božje poti na sv. Kamnu na Dobraču, je znano, da se je ta pričela l. 1690. Ko so tega leta pastirji pasli živino na tej visoki planini, so opazili večkrat vrh gore svetlobo, kakor tudi belo oblečeno gospo, sedečo na kamnu. Čudili so se nad tem ne vedoč, kaj naj to pomeni ter so se bližali temu kraju. Ko pa so prišli blizu, je bela gospa izginila. Pastirji so poklekli, molili in smatrali ta kraj za svet. Glas o tem se je kmalu razširil. Tako se je zaobljubila tudi gospa Semmler iz čaškega gradu, ki je imela od rojstva slepega in gluhonemega sina, da bo pozidala na tistem svetem kraju kapelico, ako njen sin ozdravi. Bila je uslišana, njen sin je videl, govoril in slišal, zato je hotela brez odlašanja pozidati zaobljubljeno kapelico, a grajski gospod tega ni dovolil. Da bi mogla svojo obljubo kljub temu izpolniti, je dala na najbolj strmem obronku, ki je bil njena last, iztrebiti skalovje in tam sezidati kapelico. Po preteku treh let je bila šele sezidana druga cerkev na plajberški strani in sicer na kraju, kjer se je prikazala bela gospa, sedeča na kamnu. Zato je ta cerkev prava božja pot. Kamen, ki diši kakor balzam, je položen na oltar in na njem stoji Marijina podoba, ki je izprosila že mnogo milosti in čudežev. (Mati božja na kamnu je upodobljena kot morska zvezda.) Ta kamen so vzeli hudobni ljudje v zimskem času iz oltarja in ga spravili v prvotno kapelico na obronku. Pobožni duhoven Papat in Martin Schneider, rudar, pa sta se spustila po vrveh h kapelici, ter ga spravila zopet na pravo mesto.

Še drugič je zavalil nek hudobnež ta kamen po strmini, nakar ga ni bilo več najti. Oni hudobnež se je nato menda iz obupa obesil.

Ker se je glas tega čudežnega ozdravljenja slepega in gluhonemega sina zmeraj dalje razširjal, so to božjo pot tudi pogosteje obiskovali in baronica Suzana Semmler, je dala zidati duhovnišče in romarsko hišo. Duhovnik je bil dolžan, za časa romanj, t. j. od kresa do Šmihelce (26. VI. do 29. IX.) opravljati službo spovednika. Vsako soboto sta dobivala s cerkvenikom na konju potrebno hrano. Četudi je dohod k tej božji poti dolg in težaven, so jo pobožni romarji vsako leto večkrat obiskovali, ker so bili po zaobljubah na to božjo pot mnogi v svojih prošnjah uslišani. Papež Klemen XI. je z dne 24. majnika 1713. dovolil Marijino bratovščino pod tolažbopolnim varstvom Marije Pomagaj na sv. Kamnu in jo obdaroval z odpustki. Goriški nadškof jo je 1752. odobril-potrdiril. Za časa cesarja Jožefa II. je bila za božje poti neugodna doba. Tudi božja pot na Dobraču je bila ukinjena in kapelica s poslopji je kmalu razpadla. Le posamezni romarji so še obiskovali kraj milosti. To stanje je trajalo do l. 1825. Ko je po smrti Julija Semmlerja podedovala čaški grad njegova sestra Katarina, por. Attems, je bila njena izkrena želja, da bi razpadlo kapelico na Dobraču zopet popravila. Ker je tudi ona kmalu umrla, je pred smrtjo (1811) prosila svojega sina Ferdinanda nasled-

nika, da bi uresničil njeno pobožno željo, čim mu bo mogoče. Sin ji je to obljubil in 1825. je bila kapelica obnovljena. Četudi je čaška župnija k popravilu kapelice marsikaj prispevala, kakor z dovažanjem zidarskega materiala, je stala poprava kapelice kljub temu še 800 goldinarjev.

Apno so žgali na Planinici, nakar so ga ljudje v vrečah in drugih posodah nosili na goro in ga zgoraj z nabrano deževnico gasili.

Naslednje leto, na god sv. Ane 1826. je bila kapelica ob veliki udeležbi vernikov blagoslovljena.

Od tega časa naprej je redno sv. maša v kapelici samo na Jakobovo in Anino (25. in 26. VII.). Ko je bila kapelica še prava božja pot, so ob pričetku romarske dobe, pred kresom, spremljali po ustnem izročilu, Marijin kip v stekleni omari in ga v grad na grajske paštine (Schlossbadstube) v procesiji z duhovnikom. Ravnotako so jo spremljali ob zaključku romarske dobe na Šmihelco od gr. paštine v grad. Marijo je nosila vselej belo oblečena deklica. Za časa ukinjenja božje poti na Dobraču so odnesli Marijin kip v grajsko kapelico. Ta kip je dala ustanoviteljica dobraške kapelice izgotoviti v Benetkah in je iz kararskega marmorja.

Duhovniki pri dobr. kapelici niso vsi znani. Eden izmed prvih je bil najbrž č. g. Jakob Jožef Lokatelli, ki je umrl 1724. kot grajski beneficijant in je pokopan v župni cerkvi. Nadalje Peter Criviz, umrl 13. II. 1758., Jožef Mallitsch, Jožef Kandutsch, Matej Struki in kot zadnji Anton Schellinz.

AVSTRALIJA

Avstralija je najmanjša celina, ki meri 7 milijonov kvadratnih kilometrov, tam prebiva danes okroglo 8 milijonov ljudi, tako torej odpade na kvadratni kilometer le en človek. Avstralske oblasti so v zadnjih letih dovolile priselitev 300.000 osebam in sicer Angležem in tudi drugim razseljenim osebam. Napravili pa so načrt, da bi v pol drugem desetletju podvojili število celotnega prebivalstva otoka. Prostora in življenjskih možnosti je seve na tej celini zadosti.

Slavenske oddaje v radiu

16. marca:
9.00—9.30 Poročila, pouk slovenščine, jutranja glasba.
15.00—15.15 Otroška ura.
17. marca:
9.00—9.30 Poročila, zdravniško predavanje, glasba.
18. marca:
9.00—9.30 Pregled svetovnega tiska.
19. marca:
7.15—7.30 Pomladni pozdrav. — Poje kvartet: „Veseli fantje.“
13.30—14.00 „Igramo in pojemo za Vas“ Sodelujejo pevke in pevci iz št. Lenarta, ter radniški godci.
20. marca:
9.00—9.30 Zanimivosti, pouk slovenščine, glasba.
21. marca:
9.00—9.30 Poročila, predavanje za gospodarje, jutranja glasba.
22. marca:
9.00—9.30 Poročila, predavanje za gospodarje, glasba.

Spomlad bo spet . . .

Ko postajajo sončni žarki močnejši, ko se krajšajo noči in ko raste dan, rastejo tudi skrbi kmeta in se vedno bolj tudi kupčijo razna opravila na njivah in travnikih.

Ako hočemo, da bomo pomladna dela pri setvi dobro opravili, je pa potrebnih še preje vse polno raznih priprav oziroma predel, ki nekako napravijo zemljo primerno za setev.

Obdelovanje zemlje ni enostavna stvar, tega opravila se je treba učiti in naučiti, obdelovanje zemlje je treba vedno izboljševati. Zemljo mora namreč kmet s pravilnim obdelovanjem šele pripraviti do tega, da mu rodi in da mu daje pridelke, ki jih kmet nato ob žetvi pospravi. Pri tem se uresničujejo besede, ki jih poznamo še iz šolskih let: „Prokleta naj bo zemlja, trnje in osat ti bo rodila in v potu svojega obraza si boš kruh prideloval.“

Prva skrb kmetova v zgodnji spomladi naj bo njiva. Lanska jesen je bila tako lepa in je trajala tako dolgo, da se pač nikdo ne bi mogel izgovarjati, da ni mogel preorati njiv že v jeseni. To je namreč predpogoj dobrih pridelkov. Saj nam le preoranje v jeseni more zagotoviti zadostno vlago njivske zemlje v spomladi, zadostna vlaga v zemlji pa je prvo zagotovilo dobrega pridelka.

Njivo, ki smo jo jeseni preorali, moramo sedaj spomladi obdelati tako, da bo čim bolj pripravljena za setev. Ne moremo pa obdelovati zemlje takoj, ko skopni sneg; počakati moramo, da se zemlja primerno osuši. Najslabše je in največ moremo škodovati, ako bi poizkušali obdelovati zemljo, ko je še v njeni zgornji plasti polno zimske vlage in še mogoče zmrzlina. S tem bi uničili takozvano „godnost“ zemlje, katero je povzročil zimski mrz in ki je naravnost potrebna za dobro uspevanje rastlin. Na njivi, kjer smo s prezgodnjim obdelovanjem, uničili godnost zemlje, nastanejo težke grude, ki jih nato le težko razdrobimo. Tako zemljo nato celo leto težko obdelujemo in pridelki s take zemlje so vedno zelo mali.

Posebej moramo omeniti, da za obdelovanje zemlje spomladi skoraj nikoli ne uporabljamo valja, zlasti ne gladkega valja. Šele po setvi bi mogli njivo povajljati, ako je izredno suho vreme in je zemlja zelo izsušena, tako da bi seme ne moglo kaliti.

Ni pa zadosti, da je zemlja spomladi dobro, pravilno in pravočasno obdelana. Skrbeti moramo tudi zato, da dobijo rastline v zemlji zadosti hranilnih snovi za svojo rast in uspevanje. Zlasti pri jarem žitu in to še prav posebej pri setvi ovsa se zanašamo le prevečkrat na to,

da bodo te rastline dobile dosti hranilnih snovi še od predsadeža, kateremu smo verjetno gnojili s hlevskim gnojem. Vedeti pa moramo, da hlevski gnoj sicer zelo koristno učinkuje na zemljo in popravlja predvsem njene fizikalne lastnosti. Tode hlevski gnoj vsebuje od hranilnih snovi predvsem dušik in pa kalij, ne vsebuje pa zadosti fosforja in pa apna. Razen tega pa je veliko hranilnih snovi, ki smo jih dali zemlji s hlevskim gnojem, že izrabil predsadež in tako za jaro žito, ki mu ne gnojimo, le malo ostane.

Nujno je zato potrebno, da tudi jarim žitom in tudi ovsu gnojimo in to predvsem s fosfornimi in kalijevimi gnojili. Za tako gnojenje je pa ravno čas v zgodnji spomladi najbolj primeren.

Ako je tako zemlja za setev pripravljena in je v zemlji tudi zadosti hranilnih snovi, moramo skrbeti še za seme. Dober pridelek in pa seme sta dva pojma, ki sta nekako neločljivo povezana. Tega se pa še vse premalo zavedamo. Kaj nam pomaga najboljša zemlja, kaj nam pomaga, ako smo tej zemlji tudi zadostno in pravilno gnojili, ako pa nato sejemo slabo seme.

Ako vporabimo za setev seme od slabega pridelka, ako seme ni čisto in je pomešano z različnimi pleveli, ako seme ni razkuženo in napadajo nato rastline razne bolezni, ako seme ni dosti kaljivo, vse to mora vplivati seveda na to, da bodo pridelki tudi na najboljši zemlji le mali.

Zato je prvi predpogoj dobrih pridelkov dobro in pravilno obdelana zemlja, ker tudi najboljše seme v slabo obdelani in slabo pripravljeno in slabo gnojeno zemlji ne more dati dobrih pridelkov. S tem prvim predpogojem dobre žetve pa je ozko in neločljivo povezan drugi predpogoj, to je dobro, čisto, kaljivo in razkuženo seme.

Odpis zemljiškega davka

Zakon o zemljiškem davku predvideva tudi odpis tega davka v slučaju posebnih nezgod kot so n. pr. toča, povodenj, suša, požar v gozdu, škoda po koblicah in črvih, kuga pri živalih, slabo prezimljenje ozimim. Če je po teh nezgodah donos zmanjšan za najmanj 25% je dana možnost odpisa zemljiškega davka. Posestniki morajo tozadevne vloge vložiti najkasneje do 31. decembra dotičnega leta ali na finančni urad ali pa na občino.

Vlogam, ki so naslovljene na finančni urad, je treba dodati tudi občinsko potrdilo o znižanju donosa in sicer v odstotkih.

Podoben odpis predvideva zakon tudi v slučajih posebnih družinskih nezgod.

življenje, dolgo trpljenje. Pa kakor je božja volja. Joza me skrbi, Joza!“

Toman pa je bil bolj pri kapljici, kakor pri Nežinih skrbih. Zadovoljno je kimal: „Dobra pijača, dobra; kar popraska po grlu. To me bo pogrela! Saj bo kmalu sveti Pav' in tedaj vsaka baba od urara prav o svetem Bratin' pa tud fantin'. Koliko ste pa že pravzaprav stari. — Ali imate že osem križev?“

„Kaj pa žinjaš! Že petinosemdeset let sem na tem bormem svetu. — Ti pa le še pij! Skozi deset let si zvesto služil naši hiši. Garal si, kot da bi delal zase. Ko pa je rajni umrl, si pa moral proč, saj nisem imela, da bi te plačala. Danes je malo tako zvestih in poštenih poslov.“

Počasi bom pa šel. Tudi Kajžnica so Neža, bom še njim voščil. Veste, tam so včeraj klali. Pa srečno!“

Žena je spet sedla na svoj prostor ob štedilniku, razgrnila belo pismo, ki ga je imela shranjenega v nedrju in začela brati. Včeraj je prinesel pismonoša tako drago ji voščilo in že petkrat ga je prebrala. Sin je pisal, njen najmlajši, najljubši, ki tam za mejo služi kruh. Ena komerne, zelo izpisane črke so pričale o sinovi izobrazbi. Nevajeno oko, bi kljub temu ne moglo najti iz njih vsebine, a mati je brala še brez očal. Vse je dobro razumela, sin ji je pisal tako ljubeznivo in v globoki hvaležnosti, da so ji znova

Nova napetost na zapadu

Nemško časopisje in stranke v Zapadni Nemčiji kakor tudi vladni krogi so zadnji teden silno razburjeni, ker so zasedbene oblasti demontirale zopet dve večji tovarni. Ko so dobili olajšen zasedbeni statut, so mislili, da bodo s tem tudi obdržali neokrnjen ogromni industrijski aparat, katerega si je Nemčija ustvarila v Hitlerjevi dobi z žulji skoraj vseh evropskih narodov in si s tem postavila predpogoje za oborožitev velike armade, ki je ustrahovala skozi leta veliki svet. Zapadne sile pa stojijo na stališču, da ima nemški narod na svoji zemlji možnost živeti brez teh tovarn, če se vključi v veliko gospodarsko vzajemnost Zapada. Zapad sam je to dokazal z izdatno pomočjo, ki jo je nudi Nemčiji celo tako daleč, da so danes življenske prilike v Nemčiji boljše kakor v Angliji.

Nemško delavstvo je poskusilo preprečiti demontažo z demonstracijami in nemiri. Taki nemiri so izbruhnili zadnji teden v Watenstedt-Salgitter pri Hamburgu in v Tögingu na Bavarskem. Časopisje, sirene in državniki so rjuli, za-

Starši vzgajajo

Ko je prišel Zdravko na svet, je atej sklenil, da bo vsadil isto leto jeseni drevesce. Zdaj drevesce že pet let raste na Kovačevem vrtu in tudi Zdravko je že dopolnil pet let.

Lepega marčevega dne je dejal Kovač: „Pojdi Zdravko, greva drevje snažit!“ Vzel je žagico, sekirico, škarje in strguljo. Peljal je sinka sredi vrta, kjer je stalo njegovo drevo.

„Vidiš, Zdravko, to je pa tvoje drevo. Lani je prvokrat rodilo. Tista rdeča jabolka, ki jih hraniš za prantelj, so prvi pridelek. Prav je, da jih neseš blagoslovit, naj bi žegen ostal za vedno na tem drevesu in tudi na tebi.“

Fantek ni vsega razumel. Zavedal pa se je, da mu atej pripovedujejo nekaj važnega. „Kaj pa bova delala tu?“

„Tako jo videl! Vse kar je suhega bova požagala, mah in lišaje bova ostrgala, vodene poganjke bova porezala.“

„Ali tudi na mojem drevescu?“

„Tudi na tvojem. Tele brste, ki so zrastle iz tal, bova pošcipala. Veš, hrano kradejo deblu, ki potem ne more tako rasti. Tudi nekatere pregoste veje bova porezala in tiste, ki so predolge skrajšala. Drevo mora imeti lepo krono. Če ima preveč mladih vej, ki še nič sadu ne rodijo, gre ves sok vanje, drevo raste na viš, gori pa nič nima. Takega drevesa nimamo radi in se nanj jezimo.“

Zdravko je gledal ateja, mu dajal v roko žago ali škarje in mu smel včasih

sedbene oblasti pa so poskrbele, da se je demontaža nadaljevala.

Zadržanje nemškega delavstva je nekam človeško razumljivo, ker se temu gre za vsakdanji kruh, tudi zadržanje nemških časopisov in politikov bi še razumeli, ker so delavci njih bralci in volilci. Stališče, katero je zavzelo nemško časopisje v Avstriji pa vsekako iznenadi, ker se iz tega kaže večja zaskrbljenost za nemško industrijo kot za avstrijske prilike.

V zadnjih številkah našega lista pa smo na nekaterih notranjepolitičnih vprašanjih tudi pokazali, da te prilike niso take, da bi veliki svet mogel z zaupanjem zreti v avstrijsko bodočnost.

VOJNI MINISTRI SE BODO ZOPET POSVETOVALI

Amerikanski vojni minister Johnson je sklical za prvi april vojne ministre vseh dvanaest držav, ki so udeležene na atlantskem paktu k skupnem posvetovanju v Haag na Holandskem. To bo tretja seja varnostnega sveta teh držav, ki naj izpopolni dosedanje načrte glede skupne obrambe.

povedati, katero vejo je treba odstraniti.

Ker je lepo sonce sijalo, je prišla v sadovnjak še mama z malo Mojčico na rokah.

Zdravko je pravil, kaj vse mu je atek povedal in kaj že zna.

Mama, modra žena, ni zamudila prilike, pa je dejala:

„Vidiš, Zdravko, če hočemo da drevo rodi, ga moramo prerezovati, obžagovati. Tako je tudi pri fantkih. Če so preveč divji in neubogljivi jih moramo posvariti, ali celo kaznovati. To vse zato, da bi iz fantka postal enkrat dober fant in mož. Drevje je treba tudi osnažiti, ostrgati mahu, da lepo raste. Zato tudi tebe opominjamo in te učimo kakšen moraš biti. Seveda to vse boli. Pa nič ne pomaga tudi drevo, vinska trta joka, ko jo obrezujemo. Kogar pa ne obrezujejo — ne opominjajo pa ostane divjak, najsi bo drevo ali otrok.“

„Jaz, atej in mamica, pa nočem biti divjak!“

In Kovačevi so se vračali proti domu, kajti veter je začel pihati in doma jih je čakala dobra mavžna.

Učitelj govori v šoli o prirodoznanstvu. Vpraša dečka: „Ali veš, Tinček, odkod prihajajo nevihte?“ Tinček nekaj časa molči, medtem se pa oglasi mali Jožek, rekoč: „Začnejo se nevihte pri naši babici. Ona vedno pravi, da jo že več dni pred nevihto trga po vseh udih.“

cel dan prihajali ljudje in ne bova imeli prav nič miru. Morebiti se na Svečnico popoldne odtrgaš od doma!“

„Prav gotovo pridem. — Pa zdravi ostanite do tedaj.“

Obe sta držali besedo. Ženi sta v duhu poromali v daljnjo preteklost.

1. Kjer so me zibali mamica moja

Tedaj so se Mlinarici spolnili dnevi in prav na god sv. Neže so porodili deklco. Pristrčno so se je razveselili in takoj sklenili, da ji bo ime Neža. Saj mora otrok dobiti tisto ime, ki ga v pesti prinese na svet, sicer se dnevemu patru nameri. Oče je bil tudi zadovoljen, čeprav bi raje fanta. Saj so imeli že dva bučmana in oče — navdušen godec je želel, da bi dobili še tretjega, da bi bila čim preje doma muzika. Pod stropom so visela štiri godala, a doslej je godel še gospodar sam. „No ja, bo pa potem spet fant“ je dejal in pogladil ženo po čelu.

Dedej so varovali za pečko fanta, babica pa so opravljali gospodinjsko delo. Da bi neugnanca zamotili so jima dedej pripovedovali zgodbe o vilah, škrahtih, zalik ženah in vseh vrstah strahov. „Dedej, ali so tudi naši Nežici vile napovedale, kaj bo, ko bo velika?“ je vprašal starejši vnuk.

„Seveda, samo, da jih mi ne slišimo in ne vidimo. Najbrže so že ponoči bile pri njeni zibelki. Včasih sliši kdo od poslov, ali kak popoten berač njihovo napoved.“

(Dalje prihodnjč.)

Z. I. M.:

Zvesta seca

„Dobro jutro, mama! Voščit sem prišel, voščit, spet je sveta Neža prišla in Vaš dan z njo. Zdravja, sreče in božjega žegna vam želim, pa še to, da bi stc let dočakali!“

„O, glej ga Tomana, prvi si prišel voščit. Ti pa nobeno leto ne pozabiš na god stare Neže. Posedi malo, požirek žganega ti prinesem, da se ogreješ, saj je pošteno mrz.“

Toman je bil včasih pri Rutarju za hlapca. Tedaj je še rajni Primož živel, v hiših so stale statve in otroci so nosili še jankice. Marsikaj se je otedaj spremenilo na gruntu, otroci so zapustili dom, le Neža je še ostala. Še vedno skrbno gospodinj in se zdi, da ne bo mogla prej umreti, da že precej ostareli sin pripelje v hišo „ta mlado“.

Iz premišljanja ga je predramila drsajoča hoja Rutarice. Ovel obraz, sključena postava, naglušnost in beli lasje so tudi pri njej kazali visoko starost.

„Poskusi, Toman naš letošnji pridelek!“

„Na vaše zdravje Neža, in na sto let, kakor sem že prej rekel!“

„Sto let bi bilo pa preveč. Veš, dolgo